اقتصادي وده Economic Growth

خپرنه او تحليل

Ketabton.com

10/9/2014

ليکنه : سيدحبيب

Sayed Habib

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصادی وده (Economic Growth)

اقتصـادي وده يـوه کمـي اصـطلاح ده چـې پـه يـو ټـاکلی وخـت (معمـولا يـو کـال) کـې د يـو هيـواد د توليـد شـويو اجناسـو او خـدماتو زيـاتوالي تـه وايـي، پـه سـاده ډول سـره ويـلای شـو چـې اجناسـو او خدماتو اندازه د تير کال په پرتله ډيري .

پـه اوږدمهـال کـې د خلکـو د ضـروریاتو د رفـع کولـو لپـاره د مجمـوعي عرضـي پـه منظـور د توليـد د ظرفيـت زيـاتوالی اقتصـادي وده ده ، پـه حقيقـت کـې د هـر هيـواد اقتصـادي وده د همغـه هيـواد د توليـد د دوامـداره ودې او زيـاتوالی پـه معنـی ده چـې د توليـد پـه زيـاتوالي سـره د عايـد پـه شـمير کـې زياتوالی راځی چې د عايد زياتوالی د ژوند د ښه والی په معنی دی .

اقتصـادي وده د يـو هيـواد د ملـي عايـد، مصـرف، توليـد، پانګـه اچـوني، انفلاسـيون د نـرخ او صادراتو له کچې سره اړيکه لري .

اقتصـادي وده بايـد متوازنـه وي پـه داسـي ډول سـره چـې د اقتصـادي ودې سـره ټـول تړلـي متحـول لکه ملي عايد، مصرف، پانګه اچونه ، استخدام بايد په يو اندازه سره متوازنه وده وکړي .

د اقتصادي ودې د نرخ پيداکول (Rate of Growth) :

اقتصـادي وده د يـو هيـواد د GDP -Gross Domestic Product يـا ناخـالص داخلـي توليـد پـه اساس معمولا د يو کال لپاره سنجول کيږي .

د يـو کـال پـه جريـان کـې د يـو هيـواد توليـد شـويو اجناسـو او خـدماتو نهـايي ارزښـت تـه ناخـالص داخلـی توليـد وايـي نـو پـه دې اسـاس ويـلای شـو چـې اقتصـادي وده د GDP د تغيـر پـه نتيجـه کـې پـه لاس راځي .

د اقتصـادي ودې د نـرخ د پيـدا کولـو لپـاره دوه لارې موجـودې دي يـو حقيقـي اقتصـادي وده او دوهم يې سطحي اقتصادی وده ده .

د سـطحي اقتصـادي ودې نـرخ د کـورنی ناخـالص توليـد پـه اسـاس يـوازې د پيسـو د واحـدونو د شـمير پـه اسـاس سـنجول کيـږي يعنـې هغـه ارقـام چـې د GDP لـه لارې پـه لاس راځـي د سـطحي اقتصـادې ودې لـه نـرخ څخـه عبـارت دي پداسـې حـال کـې چـې د حقيقـي اقتصـادي ودې نـرخ د پيسـو د واحـدونو د ارزښـت پـه نظـر کـي نيولـو سـره سـنجش کيـږي او د سـنجولو پـه صـورت بايـد د پيسـو واحدونو څخه کلنی انفلاسيون نرخ منفي شي تر څو حقيقی اقتصادي ودې نرخ تر لاسه شي .

حقيقي اقتصادي وده = سطحي اقتصادي وده – د انفلاسيون کلنی نرخ

داقتصادي ودې د نرخ د پيداکولو لپاره لومړی د GDP پيدا کولو باندې تمرکز کوو :

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مصرف په طریقه د GDP پیداکول :

د مصـرف پـه اسـاس ناخـالص داخلـی تولیـدات GDP د یـو هیـواد د ټولـو سـکتورونو د مصـارفو د مجموعي څخه عبارت دي .

$$Y=C+I+G+(X-M)$$

GDP = (واردات – صادرات) + دولتي مصارف + پانګه اچونه+ د استفاده کوونکو مصارف

کلـه چـې د GDP ارقـام پـه لاس راشـي نـو پـه اسـانی سـره کـولای شـو د یـو هیـواد د اقتصـادي ودې نرخ پیدا کړو :

Growth Rate = (GDPY1)-(GDPY2)/ (GDPY2)*100

Y1: لومړی کال (جاري کال)
Y2: تیر کال

د اقتصـادي وده د تولیـد د ظرفیـت او انـدازې زیـاتوالی، او ملـي سـرانه عایـد زیـاتوالی پـه شـکل اندازه کیږي .

د یو هیواد ملي اقتصاد په دوه ډوله د اقتصادي ودې حالت ته رسیدلی شي :

1. پراخه (Extensive) اقتصادي وده :
2. شدیده (Intensive) اقتصادي وده :

پـه لـومړي ډول اقتصـادي وده کـې د تولیـد عوامـل (ځمکـه، پانګـه او کـار) پـه کمیـت کـې زیـاتوالی راځـي او د تولیـد د زیـاتوالی لپـاره د تولیـد عوامـل پـه اسـتفاده کـې زیـاتوالی راځـي تـر څـو ایجـاد شـوې تقاضا مرفوع شي .

پـه دوهـم ډول اقتصـادي وده کـې د تولیـد د عواملـو پـه مولـدیت کـې زیـاتوالی راځـي چـې د تولیـد د عواملـو پـه انـدازه کـې تغیـر نـه راځـي یـوازې د تولیـد د زیـاتوالي لپـاره د تولیـد د عواملـو څخـه اعظمي استفاده صورت مومي .

د اقتصادي ودې خنډونه :

یـو هیـواد هغـه وخـت کـولای شـي چـې د اقتصـادي ودې پـه لـور حرکـت پیـل کـړي چـې یـا د تولیـد د عواملـو څخـه پـه زیاتـه انـدازه سـره اسـتفاده وکـړي او یـا هـم د موجـوده عواملـو څخـه اعظمـي اسـتفاده وکړي تر څو په نتیجه کې خپلو تولیداتو ته پراختیا ورکړي .

اقتصادي وده د لاندې عواملو په اساس له خنډونو سره مخامخ ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هغه هیوادونه چې د دریو مهمو (اساسي ، اجتماعي او صنعتي) زیربناوو له کمبود سره مخامخ وي .
- هغه هیوادونه چې د صنعتي زیربناوو لپاره کافي او ماهر کارګر ونه لري .
- هغه هیوادونه چې فني او تخنیکي پوه و نه لري او یا هم د هیواد وکړي د تکنالوجي د تغیراتو لپاره آماده نه وي .

د اقتصادي ودې ګټې (ښیګڼې) او مصارف (مشکلات) :

اقتصادي وده د یو هیواد د اقتصادي پرمختیا او توسعې لپاره اساسي شرط ګڼل کیږي او هیوادونه همیشه هڅه کوي تر څو په لوړه اندازه اقتصادي وده ولري خو اقتصادی ودې سره ګټه او تاوان تړلي دي .

په ډیرو هغه پرمختیایی هیوادونو کې چې تر اوسه خلک په ډیر ابتدایی ډول خپل ژوند پرمخ بیایی او غواړي د فقر له کړی خپل ځان و باسي اقتصادي وده یو ضروري عمل دی.

برعکس د پرمختللو هیوادونو لپاره اقتصادي وده دومره زیات اهمیت نه لري ځکه هلته د ژوند ډیر لوړ معیارونه پوره شوي او ژوند د تکامل حالت ته نژدې شوی دی .

اقتصادي وده ډیرې ښیګڼې او بدی لري په هیڅ صورت سره اقتصادي وده په یو اړخیزه ډول سره د ټولني د رفاه سبب نه شي ګرځیدای، کیدای شي د ژوندانه په بعضو اړخونو کې ډیرې ښیګڼې ولري ولې بعضې نور خلک کیدای شي متضرر شي نو ددې لپاره چې پوه شو د اقتصادي ودې ښیګڼې او بدی په جلا ډول څیړل کیږي .

د اقتصادي ودې ګټې په لاندې ډول سره څیړل کیږي :

د ژوند عالي سهولتونه: د اقتصادي ودې سره د عاید په اندازه کې زیاتوالی راځي چې په عمومي ډول د عاید په زیاتوالی سره د ژوند عالي سهولتونه رامنځته کیږي چې د خلکو په ژوند کې د روغتیا، زده کړې ، بریښنا، سرک ، مسجد او سهولتونه په ښه ډول سره مهیا شي . د اقتصادي ودې په نتیجه کې تحرک را منځته کیږي ، ډیر خلک کار کوي تر څو ډیر څه تولید کړي او یا خلک ډیر څه تولید وي .

د استخدام د کچې زیاتوالی : کله چې د اقتصادي ودې په نتیجه د خلکو عاید زیاتوالی ومومي نو د تقاضا زیاتوالی رامنځته کیږي چې د تولید زیاتوالی ته ضرورت دی او د تولید د زیاتوالی لپاره باید ډیر خلک په کار باندې و ګمارل شي .

د دولت قوي والی : اقتصادي وده یو هیواد ته ډیر قوت وربخښي ځکه د ودې په صورت کې په هیواد کې د زیربناوو زیاتوالی رامنځته کیږي هغه دولت غښتلی کیږي د هیواد وکړي په ځان باور پیداکوي ، تر ټولو ښه روغتیایی اسانتیاوې ، ترټولو ښه دفاعي قوت ، انترنت او ارتباطات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه دي د يو هيواد د عکس په جوړولو کې مهم رول لوبوي او هغه دولت په دوامداره ډول سره کوشش کوي تر څو د خدماتو معيار او اندازه په متواتر ډول سره لوړه وساتي .

د اقتصادي ودې منفي اړخونه او مشکلات په لاندې ډول سره څېړل کيږي :

د چاپيريال ساتنې مشکلات: دا چې له اقتصادي ودې سره تقاضا زياتيږي نو معمولا توليدات هم زياتيږي چې ځينې توليدات له ځان سره اضافي او بيکاره مواد لري چې چاپيريال ته زيان لري او همدارنګه کيداى شي د اقتصادي فعاليتونو په زياتوالى سره ځنګلونه له منځه ولاړ شي او د کروندې ځمکې په صنعتي ځمکو بدلې شي چې دا ټول د هوا او چاپيريال د ککړتيا سبب ګرځي.

اکثر هيوادو کې تجربه شوي چې پرمختيايي هيوادونه نه دي توانيدلي په دې برخه صحی او موثره پاليسی وضع کړي او مولدين وهڅوي تر څو چاپيريال ساتنې ته توجه وکړي .

د طبيعي منابعو کمبودي: په هغه صورت کې چې اقتصادي وده بدون له دې څخه چې د موجوده عواملو څخه په موثر ډول سره استفاده وشي اقتصادي وده د توليد د عواملو د زيات استعمال په اساس را منځته شوي وي نو د زياتو طبيعي منابعو په Extensive Economic Growth استفادې سره د و خت په تيريدو سره د هغه په اندازه او کيفيت کې تغير راځي چې کيداى شي دا منابع په ډير سرعت سره خلاص شي چې بيا يې د نوي کيدو امکانات نشته .

د عايد غير عادلانه ويش : اقتصادي وده د زيات توليد معنى لري چې د زيات توليد په مقابل زياتي پيسي لاسته راځي چې دا په هيوادونو پورې اړه لري چې کوم توليداتو ته زياته اړتيا لري زمور په ټولنه کې زيات تقاضا خوراکي موادو ته ليدل کيږي نو پيسې ټولې د غريبو خلکو له جيبو څخه د شتمنو خلکو ته ځي چې دلته غريب خلک غريب پاته کيږي او شتمن خلک نور هم شتمن کيږي ځکه په اکثره اقتصادي نظامونو کې د توليد زيات عوامل د شتمنو خلکو په کنترول کې دي .

د اقتصادي ودې اداره او کنترول :

وروسته له دې څخه چې د اقتصادي ودې په اړه ټول مهم نکات ذکر شول اوس مهمه داده چې د يو هيواد لپاره په کومه اندازې سره اقتصادي وده ضروت ده ؟

که چيرته اقتصادي ودې نرخ ډير لوړ وي نو دا بيا په خپل وار سره د انفلاسيون د زياتوالي سبب ګرځي چې د هيواد د پيسو ارزښت د کموالی سبب ګرځی، او که چيرته دغه نرخ ډيرټيټ شي نو د بيکارى سبب ګرځي په پايله کې د اقتصادي ودې د نرخ لپاره داسې يو اندازه بايد ټاکل شي چې خطر يې حد اقل وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتونـه پـه دې اړه ډيـرې پـولي او مـالي پاليسـی تـر لاس لانـدې نيسـي تـر څـو اقتصـادي وده پـه يـو معتدل شکل سره را منځته شي چې خطر و نه لري .

دری مهـم انتخابونـه و جـود لـري تـر څـو دولتونـه و کـولای شـی اقتصـادي وده تـر خپـل کنتـرول لاندې راولي :

1. پـولي پاليسـي: پـه پـولي پاليسـيو کـې د مرکـزي بانـک لـه پلـوه د حکومـت پـه نماينـدگی سـره داسـې تګلاره وضع کيږی چې د سود د نرخ په تنظيم سره د انفلاسيون مخه ونيسي .
2. مـالی پاليسـی : پـه دې برخـه کـې د دولتونـو د بـودجې جـوړونې د اداره لـه خـوا پـلان نيـول کيـږی چې دولـت بايـد د يـو کـال پـه جريـان کې څـومره پيسـې تـر لاسـه او څـومره پيسـې پـه څـه وخـت پـه مصرف ورسوي .

د کـوچني اقتصـاد ريفـورم : دا د ولـت لـه لـوري يـو ډول اصـلاحي پروګرامونـه تنظيمـول پـه بـر کـې نيسـي چـې د هغـې پـه نتيجـه کـې کـوچني تشـبثونه د اقتصـادي ودې د کنتـرول پـه موخـه اسـتفاده کيږي .

پای

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library